

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Jacek Jezierski

Warszawa, dnia 22 września 2011 r.

Pan

Donald TUSK

Prezes Rady Ministrów

P/10/180/2010
LWR 4101-22-01/2010

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli działając na podstawie art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, przeprowadziła kontrolę „*Realizacji ochrony przeciwpowodziowej w oparciu o Program dla Odry – 2006² w latach 2007-2010*”, którą objęto 17 jednostek, w tym m.in. Pełnomocnika Rządu ds. Programu dla Odry – 2006 (Wojewodę Dolnośląskiego)³.

W związku z powyższym Najwyższa Izba Kontroli, działając na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Premierowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

„*Program dla Odry-2006*” obejmuje swym zasięgiem obszar ponad 1/3 powierzchni kraju, położony w granicach administracyjnych 8 województw⁴. Łączne nakłady na finansowanie *Programu* w całym okresie jego realizacji (do końca 2016 r.) nie mogą przekroczyć kwoty 9.049,0 mln zł, w tym 5.561,6 mln zł pochodzić ma z budżetu państwa. Kluczowe zadania⁵ *Programu* o wartości 505,0 mln €, finansowane są także ze środków pochodzących z pożyczki Banku Światowego i kredytu Banku Rozwoju Rady Europy (345,0

---

¹ Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Wprowadzony ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o ustanowieniu Programu dla Odry – 2006 - Dz.U. Nr 98, poz. 1067 ze zm.

³ oraz: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Generalną Dyрекcyję Lasów Państwowych, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Biuro Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry we Wrocławiu, 4 regionalne zarządy gospodarki wodnej (Wrocław Gliwice, Poznań, Szczecin) i 8 wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych (Wrocław, Katowice, Poznań, Szczecin, Opole, Zielona Góra, Łódź, Włocławek)

⁴ śląskiego, opolskiego, dolnośląskiego, łódzkiego, lubuskiego, wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego i zachodniopomorskiego

⁵ m.in. *Budowa Zbiornika Racibórz oraz Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego.*

mln €). Przewiduje się także dofinansowanie tych zadań środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej (Fundusz Spójności) w kwocie 130 mln €.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie efekty wdrażania w latach 2007 – 2010 Programu dla Odry – 2006 w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ze względu na opóźnienia w jego realizacji oraz ponoszenie nakładów na zadania w nim nieprzewidziane.

Do końca 2010 r. w zakresie ochrony przeciwpowodziowej⁶ w ramach *Programu* wydatkowano 1.974,6 mln zł, co w ujęciu realnym stanowiło jedynie 37,6% planu. Efekty wdrażania *Programu* są jak dotychczas ograniczone. Spośród 31 przedsięwzięć w całości zrealizowano tylko 6⁷, a dalsze 24 zadania realizowano z opóźnieniem. Jedno przedsięwzięcie (*Budowa jazu Oława*) powinno zostać rozpoczęte w 2012 r.

Do dotychczasowych efektów rzeczowych *Programu* zaliczyć można m.in. wyremontowanie 20 jazów i 14 śluz, wybudowanie, zmodernizowanie lub wyremontowanie ok. 180 km wałów przeciwpowodziowych, przeprowadzenie prac modernizacyjnych i regulacyjnych na ponad 950 km rzek i potoków, a także zakończenie budowy zbiorników retencyjnych Kozielno i Topola na Nysie Kłodzkiej.

Jednak w ogóle nie zostały rozpoczęte roboty budowlane w ramach inwestycji kluczowych dla osiągnięcia celów *Programu*, tj. *Budowy Zbiornika Racibórz* (mającego chronić Kędzierzyn-Koźle, Opole i Wrocław), *Modernizacji Wrocławskiego Węzła Wodnego* (ochrona aglomeracji wrocławskiej) oraz *Budowy Zbiornika Wielowieś Klasztorna na rzece Prośnie* (ochrona Kalisza i Ostrowa Wlkp.), choć termin ich **zakończenia** określono pierwotnie w *Programie* odpowiednio na 2011 r., 2008 r. i 2011 r.

Do głównych przyczyn opóźnień w realizacji poszczególnych przedsięwzięć zaliczyć należy:

- przeciągające się procedury związane z pozyskiwaniem gruntów niezbędnych do realizacji poszczególnych inwestycji oraz długotrwałe przygotowywanie zadań do realizacji (Zbiornik Racibórz, Zbiornik Wielowieś Klasztorna), konieczność aktualizacji dokumentacji projektowej, wydłużające się pozyskiwanie wymaganych decyzji (np. środowiskowych, pozwoleń na budowę – Zbiornik Racibórz).
- wydatkowanie w latach 2007-2010 ze środków służących finansowaniu *Programu* kwoty 103, 4 mln zł na realizację zadań w nim **nieujętych lub niezgodnych z jego założeniami** (m.in. na remonty, konserwacje i roboty z zakresu bieżącego utrzymania).

⁶ Z wyłączeniem zadań dotyczących oczyszczalni ścieków.

⁷ Zakończenie budowy zbiornika Kozielno oraz Topola, Polderu Buków, budowy jazu Lipki, Ochrona od powodzi Opola, Ochrona od powodzi Raciborza, Ochrona od powodzi Koźla.

- niskie, wobec słabych postępów prac na kluczowych inwestycjach, pozyskanie dostępnych środków pozabudżetowych. Do końca 2010 r. w ramach osiągalnego od 2007 r. kredytu Banku Światowego oraz pożyczki Banku Rozwoju Rady Europy otrzymano łącznie 91,3 mln zł, tj. ok. 23,1 mln € (według kursu średniego z dnia 31 grudnia 2010 r.), co stanowiło 6,7% środków zapisanych w umowach. Natomiast z Funduszu Spójności nie otrzymano jeszcze żadnego dofinansowania.

Odpowiedzialność za powyższe nieprawidłowości spoczywa zarówno na kolejnych Pełnomocnikach Rządu ds. Programu, jak też na jednostkach realizujących *Program*.

Osiągnięciu celów *Programu* zagraża także rozbieżność pomiędzy wielkością środków przeznaczonych na sfinansowanie kluczowych zadań, a potrzebami określanymi przez podmioty odpowiedzialne za realizację tych przedsięwzięć. Rozbieżność ta (tzw. *luka w finansowaniu*) w odniesieniu do zadań objętych współfinansowaniem z kredytu BŚ i pożyczki BRRE już w czerwcu 2009 r. była szacowana na kwotę 432,7 mln zł, tj. 101,7 mln €, a według danych z 2011 r., wynikających ze studiów wykonalności sporządzonych dla poszczególnych zadań, może być jeszcze większa.

NIK ocenia, że dotychczas zakończone zadania, nie zapewniły uzyskania ogólnej poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego dorzecza Odry, choć miejscowo (np. w Opolu) ukończone już przedsięwzięcia przyczyniły się do ograniczenia strat wyrządzonych przez powódź w 2010 r. Nadal jednak – w przypadku zaistnienia zagrożenia o skali podobnej do powodzi 1997 r. – istnieje ryzyko dotknięcia jej skutkami dużych miast i skupisk ludności (m.in. Kędzierzyna – Koźla, Wrocławia, Kalisza, Nysy i Słubic) oraz terenów, na których zdarzenia tego rodzaju są częste i zazwyczaj mają gwałtowny przebieg (np. w Kotlinie Kłodzkiej).

Szczegółowe wyniki niniejszej kontroli zaprezentowane zostaną w *Informacji o wynikach kontroli*, która zostanie przekazana Panu Premierowi niezwłocznie po jej sporządzeniu.

Przekazując powyższe uwagi i oceny Panu Premierowi, NIK wnosi o:

- 1. Wzmoczenie nadzoru nad realizacją Programu dla poprawy terminowości jego wykonywania i wyeliminowania przypadków wydatkowania środków na przedsięwzięcia w nim nieprzewidziane.***
- 2. Zapewnienie ciągłości finansowania Programu, w tym zwłaszcza przedsięwzięć kluczowych dla poprawy stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego dorzecza Odry***

(Wrocławskiego Węzła Wodnego, Zbiornika Racibórz i Zbiornika Wielowieś Klasztorna).

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK oczekuje przedstawienia przez Pana Premiera w terminie miesięcznym od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Premierowi, prawo zgłoszenia na piśmie do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 61 ust. 3 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania uchwały Kolegium NIK o sposobie ich rozpatrzenia, która jest ostateczna.